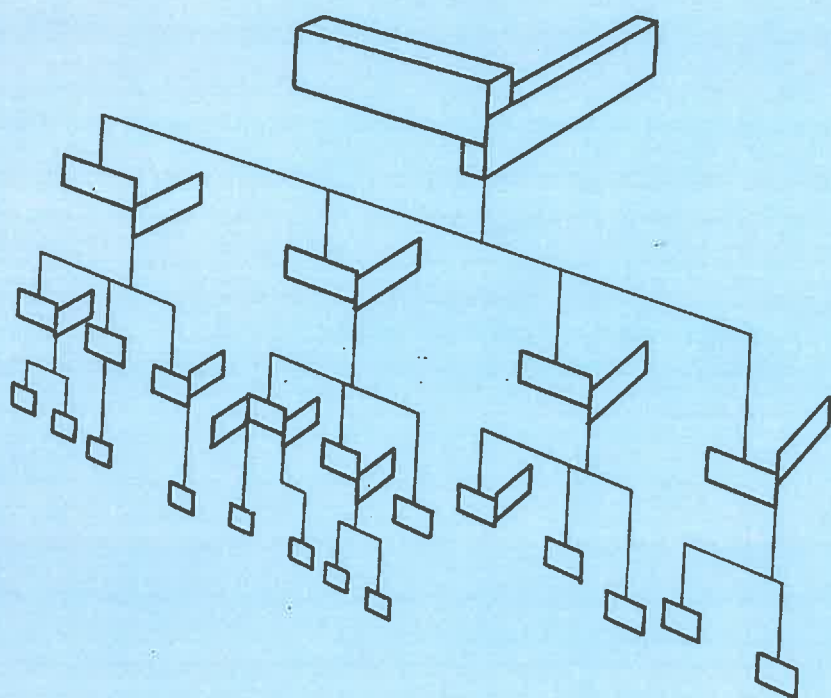

ORPANA

N:o 3
1984

Jorma Räsänen:
Vihittyjen luettelot

Veikko Mäkinen:
Rippikoululapset
Tampereen seurakunnassa v.1904

Eila Vihtiälä:
Keson Eetu

Pasi Kuusiluoma:
Nimitoimiston
aineisto hyödyksi
sukututkijalle

ORPANA

Tampereen Seudun Sukututkimusseura r.y:n tiedotuslehti
 (ISSN 0359-128^x)
 N:o 3 1984

Toimittaja: Pasi Kuusiluoma
 Kitkijänkuja 5, 33700 Tampere
 puh. 177 942

Puhtaaksikirjoitus: Marjatta Rintala
 Kalkunviertotie 1 D 63, 33330 Tampere
 puh. 431 292

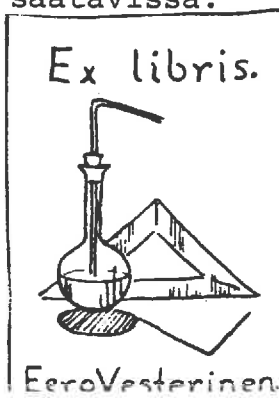
Mynnti ja tilaukset: Milja Piepponen
 Aleksanterinkatu 35 B 5, 33100 Tampere
 puh. 327 68

Kansilehti: Kalevi Mäki-Kihniä

Paino ja nidonta: Kopiopaino Ky.
 Rautatienkatu 12, 33100 Tampere
 puh. 313 16

Seuraavaan Orpanan numeroon tarkoitettu materiaali on toimitettava toimittajalle viimeistään seuran kokouksessa 20.11.1984 tai postitse 26.11.1984 mennessä.

Orpanaa voidaan toimittaa tilaajille myös postitse, jolloin hintaan lisätään postimaksu. Maksu suoritetaan mukana seuraavalla tilillepanokortilla seuran tilille. On mahdollista myös etukäteen tilata lehden koko vuosikerta. Tilaukset osoitetaan Milja Piepposelle. Häneltä voi tiedustella myös Orpanan ja seuran vuosikirjojen vanhoja numeroita, joita kaikkia on toistaiseksi saatavissa.

Tässä numerossa julkaistavat ex-librikset, vanhat asiakirjat ja vanhan almanakan on antanut toimituksen käyttöön seuran jäsen Matti Koittola.

TAMPEREEN SEUDUN SUKUTUTKIMUSSEURA R.Y.

Puheenjohtaja: Vesa Leppänen
Lahtomäenkatu 10 C 18, 33580 Tampere
puh. 634 404

Sihteeri: Meri Tila
Rimminkatu 25 B 4, 33250 Tampere
puh. 231 24

Rahastonhoitaja: Rakel Kivimaa
Sammonkatu 25 K 105, 33540 Tampere
puh. 611 244

Edellisten kokousten ohjelmasta

Syyskauden 1984 ensimmäisessä kokouksessa 11.9. oli pääaiheena tietokoneen käyttö sukutieteen apuna. Esitelmässään Kalevi Mäki-Kihniä erittäin havainnollisesti ja kiinnostavasti selvitteli tietokoneen mahdollisuuksia sukutietojen tallettajana. Se, että käytännössä voitiin nähdä tietokoneen toiminta, varmastikin jonkin verran muutti kuulijoiden ennakkoluuloja tietokoneita kohtaan. - 25.9. pidetyssä kokouksessa tutkija Tom Bergholm kertoi yleisluontoisesti ja ymmärrettävästi heraldiikan perusteita. - 9.10. saapui seuran kokoukseen kotiseutuneuvos Arvo Harjunmaa esitelmöimään aiheesta "Avioliittokäytäntö sukulaisuuden selvittelyssä". Hän kertoi kehittämästään tutkimusmetodista, jolla oli todistanut veojeksiksi eräät 1580 maakirjaan ilmestyneet samapatronyymiset isännät. Esitelmä herätti runsaasti keskustelua avioliittokäytäytymisestä. Kotiseutuneuvos Harjunmaa on ennestään tuttu henkilö seuran jäsenille, sillä keväällä Porin retkellä hän esitteli Satakunnan sukututkimusseuran omistamat Lagströmin sukututkimuskokoelmat. Esitelmöitsijä toimii aktiivisesti Lavia-Seurassa ja hän lahjoitti seuramme käyttöön Lavia-seuran julkaisun "Laviaa".

Tulevien kokousten ohjelma

20.11. kirjailija Uolevi Nojonen esittelee kirjansa "Kylän synty", joka käsittelee 4-5 suvun tarinaa Ventin ja Vaskiveden kylissä.
4.12. lehtori V.O. Veilahti esitelmöi Työvään historian ja perinnetutkimuksen seuran toiminnasta.

JALMARI FINNEN SÄÄTIÖN APURAHAT.

Jalmari Finnen Säätiö julistaa haettavaksi apurahoja Hämeen historiaa ja etenkin henkilöhistoriaa koskeviin tutkimuksiin. Hakijaa pyydetään ilmoittamaan, onko hän saanut tai anonut muita apurahoja samaa tutkimusta varten.

Anomukset on lähetettävä 29.10.1984 mennessä Jalmari Finnen Säätiön sihteerille Katriina Avoniukselle osoitteella Rautatienkatu 17 A 16, 33100 Tampere 10.

Tampereella 25. syyskuuta 1984

Jalmari Finnen Säätiön hallitus

Seuran sihteeri toivoo...

Seuramme sihteeri Meri Tila toivoo, että ne jäsenet, jotka eivät vielä syystä tai toisesta ole palauttaneet hänelle jäsenlomaketta, tekisivät sen mahdollisimman pian. Seuraavalla sivulla on kopio jäsenlomakkeesta, jonka voi irrottaa ja toimittaa asianmukaisesti täytettynä sihteerille. Häneltä voi pyytää myös erikseen tyhjän lomakkeen, jos joku ei halua sitä Orpanasta irrottaa.

TAMPEREEN SEUDUN SUKUTUTKIMUSSEURA r.y.

Jäsenkortti

Sukunimi (nykyinen ja aikaisemmat, o.s.) _____

Henkilötunnus: _____

Etunimet _____

Ammatti tai arvo _____

Osoite _____

Puh. _____

Ilmoittautunut seuran jäseneksi _____

Sukututkimuksen kohteet:

Suvut ja/tai henkilöt, joista
eteen- tai taaksepäin tutki-
mista suoritetaanAsuinpaikat
(pitäjä, kylä)Aikamääräite
(vuosisata tai
vuosikymmen,
s-aika ine)Erityisryhmät (ammatti- ja virkakunta, määrätyn koulun oppilaat, jonkin
erityispiirteen yhdistämä sukuryhmä jne) _____

Esitelmän tai selostuksen aihe, josta haluaisin lisätietoja _____

allekirjoitus

1875 vuoden Kruunun-wero Kuitti-seteli, Ilmajoen Pitäjässä,
 Kylässä, N:o 8 $\frac{25}{162}$ osa weroa *Sehtimäki* maasta, asujan

Keskikylä
Pori

den Johan Teakson

	Mar.	p.		Mar.	p.
Maksettava:				Maksettu:	
Ruokan wero	31	24		Symäksi tehdän	
Mettäwero	—	44			
kapp. tiunti jymä	9	97		Maksettu luonossa:	
Ruoti walantin lunastus	7	68		kapp. werojymä	
Myllywero	—	—		kapp. wero kouroja	
Penken henkirahat	8	—		kapp. tiunti jymä	
Hospitalinrahat	3	—		kapp. ruoti walanti jymä	
Werosetelin lunastus	6	9		kapp. kouroja	
Suostunto maksu	—	80			
Ruoti wapauden wero	—	—		Rahassa — 1876	59 11
Erinäiset ylöskannot	—	—		Kuittirataan: <i>arvode</i> — 4	
				Annot. <i>Täällä</i>	
Summa	51	11			
Peter Malander.					
Waltiöpäiwen raha					
Erinäisten jymä kapp. lunastus	1	—			
Erinäiset ylöskannot					
Fraktiraha					
Pää-Suma	52	11		Summa	

Jorma Räsänen

Vihittyjen luettelot.

Kaikki sukututkijat tietävät, että kirkon historiakirjat ovat: syntyneiden ja kastettujen luettelot, kuolleiden ja haudattujen luettelot sekä vihittyjen luettelot. Näitä kolmea sanotaan historiakirjoiksi ja ne on aloitettu aikaisemmin kuin kirkon pääkirjan eli rippikirjan pitäminen. Jo v 1628 on piispa Isak Rothovius antanut seurakunnille määräyksen tämän tapaisten luetteloiden pitämisestä. Sirkka Karskela on teoksessaan "Sukututkija" tietokirja" selostanut hyvin seikkaperäisesti historiakirjojen syntyä ja sisältöä, joten niihin en puutu siltä osin kuin Karskela on asiaa käsitellyt. Sukututkimuskursseilla tulee kuitenkin yllättäen esiin eri asioista monenlaisia puolia ja näiden havaintojen pohjalle tämäkin esitys rakentuu.

Luettelon otsikkona käytetään sanoja

Conjugati

Copulati

Brue paar

Brudefolk tai

Vigde.

Vihityt on usein samassa luettelossa eli kirjassa muiden historiakirjojen kanssa, joskus ne ovat erillään. SSS:n mf-kopioissa vihityt ovat kastettujen jälkeen.

Kirkollinen vihkiminen on säädetty pakolliseksi vasta vuoden 1734 laissa. Häätapoja on ollut Suomessa monenlaisia hiukan vaihdellen paikkakuntien mukaan. Erilaiset perinnekirjat antavat näistä selvän kuvan. - Kirkkojärjestyksen (1571) ja kirkkolain (1686) mukaan alin avioliittoikä oli 14 ja 13 vuotta. Vuo-

desta 1721 olivat täysi-ikäisiä tässä suhteessa miehet 21 ja naiset 15 vuotiaina. Myöhemmin ovat lailliset avioliiton solmiamisiät vaihdelleet. Vuodesta 1911 sai ilman vanhempiensa lupaa mennä naimisiin, jos mies oli 18 ja nainen 17 vuotias. Tätä nuorempi ei voi nykyäänkään mennä naimisiin, ellei ole saanut tasavallan presidentin lupaa.

Kihlaus ei nykyään ole mikään kirkollinen toimi tai toimitus. Se on kahden henkilön välinen sopimus avioliittoon menemisestä. Sitä ei tarvitse julistaa eikä siitä tarvitse edes kertoa kenellekään. - Aikaisemmin kihlaus oli pätevä ja sitova, piti solmia papin edessä naittajan ja neljän todistajan läsnäollessa.

Naittaja = Fader är sine dotters giftoman, och moder må ther til råd gifva. Är fader död: så är moder med skyldasta fränders råd. Lefver ej fader, eller moder: vare så then, som fader munteliga eller skrifteliga, eller moder med nästa fränders råd, til giftoman nämndt hafver.

Äro ej the til: så är sambroder, thernäst halfbroder jne joku läheinen sukulainen ja ellei sukulaista ollut, sen tehtävän hoiti holhooja. - Tyttöä oli siis naittajalta pyydettyä.

Kihlauksen solmiamisessa piti naittajan olla läsnä ja neljä todistajaa, kaksi miehen ja kaksi naisen puolelta. Kihlaus tapahtui tuollaisessa toimituksessa kirjallisesti. Kun kihlaus oli näin tapahtunut antoivat molemmat toisilleen lahjoja, rahaa tai irtainta omaisuutta "för ächtenskaps skul". - Jos mies makasi morsiamensa, se oli avioliitto, joka oli kirkollisella vihkimisellä päätettävä. Jos mies kieltäytyi vihkimisestä nainen julistettiin hänen aviovaimoksensa ja sai nauttia täyden avio-oikeuden pesässä. Sama oli laki, jos nainen kieltäytyi vihkimisestä.

Jos mies makaa naisen avioliittolupauksin, on miehen otettava nainen vaimoksensa ja jos kieltäytyy, hänet julistetaan naisen aviomieheksi.

Jos nainen meni avioliittoon vastoin isänsä ja äitinsä tahtoa, heillä oli mahdollisuus tehdä tytär perinnöttömäksi. Sama koski myös kotona olevaa poikaa eräissä tapauksissa.

Naittaja, giftoman, henkilö, jonka luvan neito 1734-lain mukaan tarvitsi avioliittoon mennäkseen. Naittajana toimi yleensä neidon lähin miespuolinen sukulainen, ellei kumpikaan vanhemmista ollut elossa. Naittajajärjestelmä kumottiin pääasiallisesti 1864, mistä lähtien 21 vuotta täyttänyt nainen ei ole enää tarvinnut avioliittoonsa vanhempiensa eikä muun henkilän lupaa.

Puhemies, kansatiedettä, sulhasta kosinnassa avustava henkilö.

Naittajajärjestys

- isä, ja äiti antakoon siihen neuvoa tai
- äiti, neuvotellen lähimpien sukulaisten kanssa
- jos ei isä eikä äiti elä, olkoon naittajana se, jonka isä suusanalla tahi kirjallisesti taikka äiti neuvoteltuaan lähimpien sukulaisten kanssa, on siksi määrännyt.
- täysiveli tai
- velipuoli samaa äitiä, ja ottakoot nämä molemmat neuvoa isänisältä tahi äidinisältä
- isänisä
- äidinisä
- setä
- eno
- neidon lähin sukulainen isän puolelta tahi äidin puolelta
- jos he molemmat ovat tasasukuiset, olkoon se lähin, joka on isän puolta, mies vaan ei nainen, ja ottakoon neuvoa lähimmältä äidinpuoliselta sukulaiselta ja lailliselta holhoojalta
- jos sukulaisia ei ole elossa, vaan ainoastaan holhooja, olkoon hän neidon naittaja.

Ennen vihkimistä on sulhasen ilmoitettava vihkimispäivästä naittajalle kuusi kuukautta ennen vihkimisen tapahtumista. - Kolmasti on kuulutettava ennen vihkimistä. Kuulutusta pyydetään siinä seurakunnassa, mistä morsian on. Vihkimisen toimittaa morsiamen seurakunnan pappi, jos vihkimistä pyydetään muussa srk:ssa, on esitettävä todistus kuulutuksista. Vihkipari pyysi itse kuulutuksia.

Vihittyjen luetteloon merkittiin
 järjestysnumero
 sulhasen kotikylän tai talon nimi
 vihkkipäivä
 sulhasen ja morsiamen "titteli"

morsiamen kotikylä tai talo
 oliko vihitty kirkossa vai muualla
 mitä vihkikaluja oli erk:lta vuokrattu
 (morsiuskruunun vuokraus ja kanto oli merkinä
 naisen neitsyydestä, tieto muusta aiheutti sakon
 ja kiellon kantaa kruunua)
 papin nimi
 joskus myös toimitusmaksu.

Säätyläisillä oli monenlaisia titteleitä

Högärewördige	= Korkeastikunnioitettu
Högärelärde	= Korkeastioppinut
Wälärewördige	= Korkea-arvoinen
Wälloflige	= Kunnianarvoinen
Högwälboren	= Korkeastijalosityntyinen
välboren (alempi aateli)	= jalosityntyinen
Monsieur (Mr, S:r)	= herra (tuomari, pappi tai opettaja)
Herr	= herra
beskedlig	= tällainen titteli saattoi olla jollakin
välförständig	rahvaanmiehellä, joka oli kunnostautunut
ärlig	luottamustehtävässään

Naisilla saattoi olla

Wäläreboren	= Korkeastijalosityntyinen
Dygdädela	= Jalosityntyinen
Madame	= Rouva
Mademoiselle	= Neiti
Demoiselle	= Neiti
Mamsell	= Neiti
Jungfru	= Neiti, aluksi aatelinen sitten aateliton ja lo- puksi palvelijatar
Fröken	= Neiti (aatelinen)

Korkeasti-tittelit .. ylhäisille

Jalosityntyiset .. alemmalle virkamiehistölle

Arvoisat .. porvaristolle

Kunniasukuiset .. yksinäisinä talonpoikaissäädylle

Vihittyjen luettelossa saattoi olla eräitä merkintöjä

afwittring, todistus siitä, että perinnönsitus oli suoritettu edellisen avioliiton jälkeen

caution, naittaja, morsiamella piti olla holhoojan lupa vuoteen 1864

hinderlöshet, esteetön avioliittoon. Esteet olivat suoraan ylenevä tai takeneva sukulaisuus, lankous, ottolapsisuhde ja sairaus.

morgongåva, huomenlahja. Se oli miehen vastalahja morsiamelle eräänlainen eläketurva.

Charta Sigillata, leimavero vihkimisestä. Leimavero laskettiin miehen veroluvun mukaan ja kannettiin vv 1732 - 1756. Verot merkittiin verifikaatiokirjoihin. Alkuperäiset otteet joutuivat kamariarkistoon, sieltä VA:oon, jossa ne ovat omana sarjanaan.

Kirkollisen vihkimisen osina ovat avioliittoon aikovien yhdistäminen (copulatio) sekä siihen liittyvä siunaaminen (benedictio). Avioliittoikä 1734-lain mukaan oli miehellä 21 vuotta ja naisella 15 vuotta, ellei kuningas katso kohtuulliseksi antaa lupaa.

Tästä poikkeuksena säädettiin Knk. A:ssa 18.3.1748, että rahvaan hakemukset saada mennä avioliittoon ennen laissa määrätyn iän täyttämistä olivat ilmoitettavat kihlakunnanoikeuksissa, joiden tuli heti ne samoissa käräjissä päättää sillä tavalla, että sellaisia avioliittoja ei saanut kieltää, kun Suomessa asuva alaikäinen oli täyttänyt 18 vuotta ja hänellä myöskin oli jokin tilanosa tahi torpanpaikka viljeltävänänsä ja asuttavanansa.

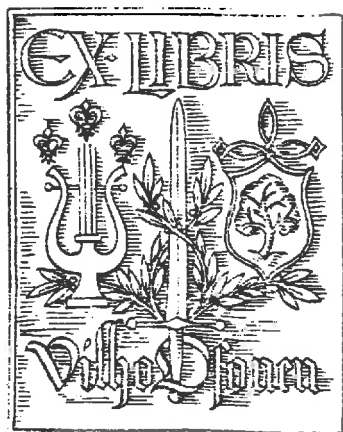
Vet. Knk. A 8.12.1756, jossa on selitetty, että alaikäisten avioliitot ilman sellaista edelläkäypää tutkimusta, joka Knk. A:ssa 18.3.1748 on määrätty, sallittavat, kun nuorukainen on täyttänyt 18 vuotta ja on jossakin vakinaisessa vuosipalveluksessa taikka harjoittaa käsityötä tai muuta ammattia.

Avioeroperusteet

- huoruus
- sukurutsaus
- jos mies häijyydestä ja ynseydestä luopuu j karkaa vaimos-
tansa ja matkustaa ulkomaille siinä mielessä, ettei enää
ole ja asu hänen kanssaan
- jos mies toimiensa vuoksi lähtee valtakunnasta sotaan,
kaupalle ja muille tarpeellisille asioille ja on sitten
kauan poissa eikä anna vaimollensa tietoa missä oleskelee
- jos mies tahi vaimo on heidän kihlauduttuansa sekaantunut
johonkuhun toiseen ja se vihkimisen jälkeen tulee ilmi
- jos mies tahi vaimo on luonnostansa viallinen ja avioliit-
toon peräti sopimaton taikka jos jompaakumpaa vaivaa pa-
rantumaton tarttuva tauti eikä hän ilmaise sitä, vaan petol-
lisesti houkuttelee toisen avioliittoon kanssaan.

Kun tuomari huomaa sellaisia syitä ja seikkoja olevan, että
hän tuomitsee avioeroon, tulee hänen samalla neuvoa asianosai-
set konsistoriin saamaan erokirjan. - Knk. kirj. 24.3.1748. -

Älköön konsistori , sittenkun tuomioistuimen päätös on saa-
nut lainvoiman ja toinen puolisoista anoo erokirjaa, kieltäyty-
kö sitä antamasta sentähden, että syytön puoliso haluaa avio -
liittoa jatkaa. Knk. Maj:n päät. 20.7.1795.

Veikko O. Mäkinen

Rippikoululapset Tampereen seurakunnassa
v. 1904

Seuran kokouksissa on muutaman kerran kiertänyt iso rippikuva, jonka kääntöpuolelle on varattu tila henkilöiden tunnistamista varten. Tähän kuvaan liittyen julkaisemme seuraavan luettelon Tampereen seurakunnan rippikoululaisista vuonna 1904.

Asp, Hugo	s. 03.02.1889
Hagelberg, Edvin Alfred	s. 29.06.1889
Joutsu, Karl Edvard	s. 01.06.1889
Lehtonen, Lauri Edvard	s. 01.09.1889
Lindström, Ahto Wilho	s. 31.05.1889
Salonen, Gösta Ludvig	s. 06.01.1889
Österman, Yrjö Jaakko	s. 17.10.1888
Luhdanpää, Erkki Viktor	s. 15.01.1889 (Tyrväältä)
Friman, Hilma	s. 31.01.1889
Jokinen, Beda Walpuri	s. 05.05.1889
Kyttä, Maria Josefina	s. 23.10.1889
Laine, Saima Amanda	s. 17.05.1889
Nilsson, Ida Josefina	s. 22.08.1889
Nylund, Hilda Wilhelmina	s. 26.05.1889
Nyman, Hilda Sigrid	s. 19.09.1888
Salminen, Beda Alina	s. 15.07.1889
Wallin, Ellen Elvira	s. 15.10.1889
Forström, Olga Johanna	s. 14.07.1889 (Loimaalta)
Kristiansen, Beda Gustava	s. 27.05.1888 (muuttokirja Loimaalta)
Lahtinen, Fanny Maria	s. 08.09.1889 (Pirkkalasta)
Majanen, Ida Maria	s. 26.04.1888 (Kurusta)
Suonsivu, Anna Matilda	s. 10.12.1889 (Ylöjärveltä)

Nämä lapset uudistivat kasteensa liiton joulukuun 17 p:nä ja käivät ensi kerran Herran Luottamisella joulukuun 18 p:nä 1904.

R. Heijntinen

EILA VIHTIÄLÄ

Orpanan pitkäaikainen avustaja Eila Vihtiälä jatkaa taas Kangasalan paikallis- ja henkilöhistoriaa käsittelevää artikkelisarjaa. Lisää samanlaisia juttuja on luvassa.

KESON EETU.

Yläkylässä, suunnilleen siinä missä nyt seisoo Tuulikki Herralan kaunis vihreä omakotitalo, oli ennen harmaa pieni mökki joka oli päreillä vuorattu ja metsänpuolelta paksuilla hirsillä tuettu, peruskorjauksetta jäänyt, maikalaudat tuohikattoa paikoillaan pitämässä.

Tässä mökissä asui Eetu Salo, sotamies joka oli Venäjän armeijassa sotinut Balkkanin vuorilla, ja siellä palelluttanut toisen jalansa.

Vanhemmat kyläläiset vielä muistavat kuinka Eetu kulki nisukaupoilla, mitalli rinnassa. Tästä tulee ensimmäisenä mieleen että millainen uuni tämän Eetun pirtissä oli kun siellä myytäväksi nisupullaa leivottiin? Senkin olen saanut selville, maakivistä rakennettu muuri, sellainen yksinkertainen vain, kertojat kyllä tiesivät että siinä pesän edessä vain paistettiin milläkeinoin, se lienee ikuisesti selvittämätön salaisuus.

Kodassa hyvin hatarassa pihaankyhätyssä keitettiin ruoka, maa-kuoppaan ladottiin puut ja kettingissä roikkuva pata tulen yläpuolella. Eetu oli leskimies jolla oli jo aikuiset pojat, kun hän avioitui toisen kerran, Iitintiltuksi kutsutun naisen kanssa, joka oli ensin tullut Suomatkaan, Pähkinämäkeen, ja sieltä ns. Puskinpirttiin, jonka appeni siirsi Wihtiälän talon pihapiiriin, Puskinmäestä, ja joka nyt Hannanpirtiksi uudelleen nimitettynä, ja nuoren isännän kauniiksi entisöimänä seisoo siellä vanhuuden päiviään viettäen kolmannessa sijoituspaikassaan.

Vuosisadan alkupuolta silloin elettiin kun Tilta ja Eetu avioituivat, tarkka vuosiluku lienee tarpeeton ehkäpä se oli 05 tai 08? Tilta ei luonteeltaan liene ollut erityisen sopuisa, ja pahantuulisuuttaan kätkevä, mutta tarkoin hän silti teki tietäväksi ettei hän ollut vihainen vain yleisesti vaan nimenomaan sille joka hänet oli kulloinkin suututtanut. Erityisen vihainen hän oli

siitä jos joku kyläläinen osui hänen marjapaikoilleen. Tuskinpa tämänpäivän ihminen osaa ymmärtää sitä köyhyyden kuristavaa otetta jonka kourissa Eetu ja Tiltta elivät, Tiltalla oli kaksi Vuolta, jotka kesäisin kulkiivat Tiltan mukana metsässä puunkeruu, ja marjamatkoilla, talvella vuohet asustivat kahdessa pelukopassa, jotka oli köytetty tuvan kattoon Tiltan sängyn yläpuolelle.

Eetulla oli pieni eläke jonka turvin niukka toimeentulo turvautui mutta Eetun kuoltua myös eläke lakkasi. Naapurin tytär, joka Eetun kirjuriina oli jo aiemmin toiminut, haettiin nyt kirjoittamaan kirjettä pojille, jotka toimittivat hautajaisjärjestelyt. Tiltta oli siis yksin ja minkäänlaista toimeentuloa turvaa ei enään ollut ehkäpä hänen riittävästä luonteestaankin johtuen kukaan ei halunnut ottaa vastuulleen hänestä huolehtimista. Kerrotaan hänen epätoivoissaan kerran turvautuneen ns. naisellisen ansain vi- rittämiseen, mutta mies jolle se oli viritetty sanoi ykskantaan "kuivaa vaan rauhassa kiikarias, kyllä minä sunohittes pääsen".

Yksin joutui Tiltta sitten elämän murheiden eteen, kun toimeentuloa ei enään ollut, ja kun savu ei enään noussut Tiltan mökiltä meni Arvi Hakkari silloin vielä nuoreksi isännäksi kutsuttu, lämminsydäminen naapuri kiipesi kurkistamaan mökin ikkunasta, nähden Tiltan kuolleena makaavan sänkyä vieressä.

Eetun sotilasura oli kylän poikien mielestä kiehtova, Eetun viimeisinä vuosinaan mökkinsä seinustalla istuessa olisivat mielellään menneet kyselemään millaista siellä Balkanvuorten taisteluissa oli ollut, jokin kunnioitus esti kuitenkin menemästä tekemään tuttavuutta niin kunnianarvoisan miehen kanssa. Tänapäivänä ehkä olisi toisin.

Kirjoituksessa käytetty seuraavien henkilöiden kertomuksia:

Martta ja Anna Kurkiniemi
 Olli Koski
 Pentti Vihtiälä
 Anna Lena Nieminen

Kuulutus.

Rosta Talofas Pekka Wäisänen, Baltamon pitäjän Melalahden kylästä, ja Torppari Aleksanteri Kemppainen, Baltamon pitäjän Baltamon kylästä, nyttemmin ovat sovittaneet ne saksot, edellinen 100 markkaa ja jälkimmäinen 30 markkaa, joiden perimisestä on annettu määräys yleisissä kuulutuksissa Helmikuun 25 päivältä 1901 N:o 398 ja Maaliskuun 21 päivältä 1902 N:o 643, peruutetaan nämä kuulutukset mikäli ne sanottuja henkilöitä koskevat. Oulun lääninkonttorissa huhtikuun 9 päivänä 1902.

Kungörelse.

Enär Bonden Petter Wäisänen, från Melalahdi by i Baldamo socken, och Torparen Aleksander Kemppainen från Baldamo by i sagda socken, numera försonat de böter, den förste 100 mark och den senare 30 mark, om hvilkas inbifwande förordnande meddelats genom allmänna kungörelser den 25 Februari 1901 N:o 398 och den 21 Mars 1902 N:o 643, wara sagda kungörelser, såwidt de beröra nämnda personer, härmedelst återkallade. Uleåborgs landskontoret den 9 april 1902.

Edw. Furuhjelm.

N:o 744.

Paul Appelqvist.

w. f.

Pasi Kuusiluoma

Nimitoimiston kokoelmat
sukututkijoille hyödyksi

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus on opetusministeriön alainen valtion tutkimuslaitos. Sen osastot ovat seuraavat:

- Kielitoimisto
- Nimitoimisto
- Ruotsin kielen toimisto
- Tutkimusarkisto Suomen suku
- Tutkimus- ja suunnittelutoimisto.

Näistä sukututkijaa kiinnostanee eniten Nimitoimisto, joka sijaitsee Helsingissä Liisankatu 16:ssa. Varsinaisia tutkijanpaikkoja Nimitoimistossa ei ole, mutta sukututkija saa ystävällisen vastaanoton ja tarpeeksi tilaa omia tutkimuksiaan ja muistiinpanojaan varten. Nimitoimiston virkailijat myös mielellään neuvovat ja ohjaavat sukututkijaa, jotta tämä pääsisi "sisälle" toimiston laajoihin kokoelmiin.

Nimitoimiston ehkä kiinnostavin kokoelma on paikannimikokoelma, joka muodostuu kahdenlaisista korttistoista. Ensinnäkin on yleiskokoelma, laaja korttisto, joka käsittää koko maan. Sieltä näkee, missä kaikissa pitäjissä jotakin tiettyä paikannimeä esiintyy. Toiseksi on pitäjittäin aakkostettu paikannimikokoelma eli yksi korttisto käsittää vain yhden pitäjän alueen. Itseäni kiinnosti se, että missä kaikissa pitäjissä esiintyi paikannimenä nimi Kuusiluoma. Otan tähän esimerkiksi sen, mitä tuosta nimestä löytyi yleiskokoelmasta:

- Kortti 1: Kuusiluoma [kūsi/luoma] : -luomas
Honkajoki, Honko, Antila (karttasignumi 1:54/85);
Antilan (ks. t.) tilaan myöhemmin ostettu metsä- ja peltoalue Takanevan (ks. t.) pohjoispuolella.
- Kortti 2: Kuusiluoma [kūsiluama] : -lla
Hämeenkyrö, Kostula (Hirvola) (2122 11:55/43 25);
Hirvon tilasta erotettu pikkutila Kostulan kylän pohjoisosassa; tilan omistaa Kuusiluoma.

- Kortti 3: Kuusiluoma [kūsiluoma] : -lla
Ikaalinen, Höytölä (1:47/64 8);
Lohkotila, alk. Kauppilan torppa.
- Kortti 4: Kuusiluoma [kūsiluoma] : -lla
Ikaalinen, Miettinen (1:40/60 15);
Talo. Ks. Somari. Rinnakkaisnimiä Isomäki ja Suuri-
niemi (jälk. omistajan sukunimen mukaan). Tilan
rajaa vastaan on Koiviston lohkossa neva:
[kūsiluamarraja] l. Hakaneva.
- Kortti 5: Kuusiluoma [kūsiluoma] : -lla
Jalasjärvi, Jalasj. kylä (2:29/32);
Pikkutila. Ostettu Lippinevan talosta 1920-luvulla.
- Kortti 6: Kuusiluoma [kūsiluoma] : -s (-lla)
Kihniö, Niskos (6:64/93),
a) Haukkalammesta Niskoslampeen laskeva puro.
b) Puron varrella oleva uudistila; erotettu Kuuselan
maista 1930-luvulla. Omistaja Jalo Mäkinen.
- Kortti 7: Kuusiluoma [kūsiluoma] : -n
Parkano, Sydänmaa (I: 1D 3J);
1. Kuusijoen harv. käytetty rinn. nimi (myös
[kūsiluoma]); ks. Kuusijoki.
2. Talon saman joen länsipuolella (I 2G 10),
ikivanha. Vir. nimi Kuusiluoma.
- Kortti 8: Kuusiluoma [kūsiluoma]
Pomarkku, Honkakoski (1:3 H 9);
Hävinnyt torppa, joka ostettu uuteen taloon 35 v.
sitten. Nyk. paikalla olevan viljellyn pellon nimi.
Ymp. kuusimetsää. (Kortti kirjoitettu v. 1964)

Nimitoimistossa on myös keskeneräinen Valtionarkiston lähteistä poimittu 1500-luvun paikan- ja henkilönimikortisto. Se käsittää nykyisin Varsinais-Suomen, satakunnan, Karjalan ja Etelä-Savon. Erittäin mielenkiintoisia olivat myös sukunimiluettelot, joita oli sekä vuodelta 1970 että (mikrokorteilla) 1983. Näissä luetteloissa on siis kaikki Suomessa noina vuosina käytetyt sukunimet ja nimenkantajien määrät. Mainittakoon, että Virtasia oli vuonna 1970 27.173 henkeä. Omassa sukunimessäni havaitsin tapahtuneen hiukan nousua noiden 13 vuoden aikana: v. 1970 90 kpl ja v. 1983 104 kpl.

TSS:n ensimmäinen
ulkomaalainen jäsen

Keväällä 1984 Tampereen seudun sukututkimusseura sai ensimmäisen ulkomaalaisen jäsenensä, rouva Elizabeth Fischgraben (o.s. Kangas, synt. 1931) Los Angelesista Kaliforniasta. Rouva Fischgrabe on yhdysvaltalainen sukututkimuksen harrastaja, joka päätoimenaan hoitaa kotiäidin tehtäviä. Hänen isänsä vanhemmat muuttivat 1900-luvun alkuvuosina Suomesta Yhdysvaltoihin ja asettuivat maanviljelijöiksi Kaliforniaan. Rouva Fischgraben isoisän, laupalaisen Elias Vihtori Kangasluoman esivanhemmat ovat talonpoikaisia sukuja Lapualla ja Kuortaneella. Elias Vihtori Kangasluoman esivanhempia on Suomessa jonkin verran tutkittu ja rouva Fischgrabe on erään suomalaisen sukututkijan avustuksella tilannut runsaasti sukuselvityksiä kirkkoherranvirastoilta.

Rouva Elizabeth Fischgrabe on harrastanut sukututkimusta useita vuosia ja kuuluu nykyään kymmeneen eri sukututkimusjärjestöön Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Äitinsä puolelta hänen esivanhempansa ovat Saksassa, ja toisin kuin suomalaisten esivanhemiensa kohdalla, hän ei ole toistaiseksi päässyt käsiksi Saksassa eläneisiin esipolviinsa. Rouva Fischgrabe on ahkerasti kerännyt henkilöhistoriallista tietoa yhdysvaltalaisista sukulaisistaan itse laatimiensa kyselylomakkeiden avulla.

Rouva Fischgraben muita harrastuksia ovat mm. trooppiset akvaariokalat, puutarhanhoito ja ompelutyöt. Liittyen sukututkimusharrastukseensa, hän kerää aktiivisesti kaikenlaista Suomea käsittelevää materiaalia. Suomesta saamiensa ohjeitten avulla rouva Fischgrabe on vast'ikänsä tehnyt itselleen Lapuan kansallispuvun. Rouva Fischgraben suomenkielen taito rajoittuu vain muutamiin sanoihin.

P.K.

Matti J. Kankaanpään työn tuloksena:

Ala-Härkösen suvusta kirja

*Suomen-
salan
Sanomat*

8.9.84

Virtolainen Matti J. Kankaanpää on saanut valmiiksi uusimman kirjansa, Ala-Härkösen suku I. Kirjassa hän tutkii Härkönen-nimeä ja suvun savokarjalaisia juuria. Täydellisenä kirjassa on Juho Erkinpojasta alkava Ala-Härkösen suku, johon kuuluu 5-6 polvea ja 317 perhettä 1900-luvun alkuun saakka.

Matti J. Kankaanpää kertoo, että Ala-Härkönen on Virtain vanhimpia sukuja. Ala-Härkösen talo perustettiin kesällä vuonna 1581. Matti J. Kankaanpään mukaan harvoin pystyy niin vanhan talon kohdalla sanoen perustamispäivämäärän, mutta Ala-Härkösen talon kohdalla se on mahdollista.

Ala-Härkösen talon perusti Heikki Antinpoika Härkönen,

joka muutti Virroille Savosta, Juvan Härkölästä. Suvun alkujuuret ovat Laatokan rannoilta, Karjalasta. Suvun vanhimpien juurien tutkiminen oli Matti J. Kankaanpään mukaan hankalaa, koska hänellä ei ollut selvää esikuvaa.

— Mitä vanhemmalta ajalta esipolvea tutkitaan sitä vaikeammaksi käy päätelmien teko. Usein jäädään odottamaan, että ratkaisu löytyy peru- tai tuomiokirjoista. Niistä ratkaisun löytyminen on sattumanvaraista. Siksi pitäisi olla systemaattisempia-kin menetelmiä. Kysymys ei ole niinkään siitä, etteikö systemaattisia lähteitä olisi vaan siitä, miten ongelmallisissa tapauksissa tulisi päätellä.

Näin kirjoittaa Matti J. Kankaanpää kirjassaan Sukututkimus ja ainoa mahdollinen tapaus. Kirjanen syntyi, kun hän kirjoitti Ala-Härkösen suku

I:stä. Sen lähtöhenkilönä on Erkki Matinpoika Härkönen, joka tuli 1720-luvulla Ala-Härkösen talon isännäksi vävynä.

Juho Erkinpoika Ala-Härkönen syntyi vuonna 1731. Hänestä alkava Ala-Härkösen suku on Ala-Härkösen suku I-kirjassa täydellisenä aina 1870-luvulla syntyneisiin perheisiin saakka. Tämä aika käsittää 5-6 polvea ja 317 perhettä. 1570-luvulla Virroille muuttaneen Heikki Antinpoika Härkösen jälkipolvien kirjassa on 13-14: Matti J. Kankaanpää toteakin, että kirja täytyi rajata jotenkin ja hän päätyi kirjoittamaan Ala-Härkösen suvun varhaisjuuret pääpiirteittäin.

Ala-Härkösen suku I-kirjassa on mukana muun muassa seuraavat sukuhaarat: Kangas-Paavola, Ala-Härkönen, Tervala ja Matinaho. Jälkimmäinen sukuhaara on Ähtärin Alastaipaleelta. Ruovedellä on vahva Ylä-Kauttoon sukuhaara ja Kihniöllä on kaksi sukuhaaraa. Matti J. Kankaanpään mukaan harva edes tietää kuuluvansa Ala-Härkösen sukuun. Kaukaisin kirjassa oleva perhe on Kangasalalta.

Matti J. Kankaanpää kirjoitti Ala-Härkösen sukukirjaa kymmenisen vuotta. Tulevaisuudessa kirjalle ilmestyy mahdollisesti jatkoa. Matti J. Kankaanpää ar-

velee, että seuraavan kirjan perheet levittäytyvät kauemmaksi, ympäri Suomea ja jopa ympäri maailmaa, kuten Amerikkaan. Suvun tutkiminen vie tällöin enemmän aikaa ja rahaa.

Ala-Härkösen suku I ei kerro vain yhden suvun vaiheista, vaan kuvaa samalla Virtain historiaa. Kirjaa elävöittävät muisti- ja perinnetiedot. Matti J. Kankaanpään piirtämät kartat selventävät käsitystä entisajan Virtaista. Kirjasta löytyy muun muassa kaupungin keskustan nykyinen asemakaava vierellään 1790-luvulta peräisin oleva kartta samalta paikalta. Vanhin kirjassa oleva kartta kuvaa Härköskylää vuonna 1728.

Härkönen-nimi on perintöä keskiajalta. Karjalassa oli tuolloin eläinaiheisia nimiä ja Matti J. Kankaanpää arvelee nimen liittyvän härkienhoitajiin. Nennäpääte kertoo savolaistumisesta. Lisäksi Savossa on Härkönen erään kylän nimenä.

Ala-Härkösen suku I on Matti J. Kankaanpään sivumäärältään laajin kirja. Kirjassa on 430 sivua. Aikaisemmin hänen kirjoituksistaan on julkaistu Kauppi-
lan aikakirjat, Suur-Ruoveden vanhimmat rippikirjat ja Toiset aijat.

Ala-Härkösen suku I on painettu Virtain Kirjapaino Oy:ssä ja se on Ala-Härkösen sukuseu-

Matti Kankaanpää on tamperealaisille sukututkijoille tuttu henkilö, sillä hän oli eräs luennoitseijoi-
tut tutkijapäivänä v. 1983. Hän on kirjoit-
tamut myös Orpanaan: numerossa 3/1982 julkaistiin
hänen artikkelinsa "Haastattelut ja arkistotutki-
mus perinnetiedon keruussa".

ran julkaisema. Ala-Härkösen sukuseura on perustettu vuonna 1975. Ensi vuonna on luvassa 10. vuotissukukokous, joka ajoittuu elokuun kymmenennen päivän tienoille. Matti J. Kankaanpää arvelee, että sukuseuraan kuuluu noin 200 perhettä.

CALENDARIUM PERPETUUM, eli josta aikainen ajan-luku.

Januar. Kymmälän, jolla on 31 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Februar. Kaksikymmentä, jolla on 28 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Martti. Kolmekymmentä, jolla on 31 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Gertrud, Edward, Rosi, etc.

Aprilis. Neljäkymmentä, jolla on 30 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Maj. Viisikymmentä, jolla on 31 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Junius. Kuusikymmentä, jolla on 30 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Julius. Seitsemänkymmentä, jolla on 31 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Augustus. Elokuu, jolla on 31 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Septemb. Euphyntia, jolla on 30 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Octob. Elokuu, jolla on 31 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Nov. Marrasku, jolla on 30 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

Decemb. Joulukuu, jolla on 31 päivää. Table with columns: Uusi Vuosi, Vanha Vuosi, Uusi Vuosi, Vanha Vuosi. Lists saints like Anton, Brisca, Genrif, etc.

TURKUSA, O. W. Wilkin Instanssiella. 1872.

Pankkiavain ja aina käteistä

STS palvelee asiakkaitaan vuorokauden ajoista riippumatta nopeasti ja siellä missä asiakkaat liikkuvat. Pikapankki ja maksupalvelu edustavat tätä vapauttavaa pankkiajattelua, jolla STS erottuu. Käteistä saat aina kun tarvitset.

UUSI ASIAKASETU

Vuonna 1985 STS on mukana valtakunnan kattavimmassa pankkiautomaattiverkostossa. Verkkoon kuuluvat STS:n lisäksi PSP, HOP, KOP ja SYP. Voit nostaa käteistä yli 400 automaatista kautta Suomen.

STS-Pikapankki ja maksupalvelu tuovat uuden vapauden raha-asioiden hoitoon. Tule keskustelemaan.

 STS-PIKAPANKKI 24^h